

MALA ŠOLA RUŠČINE

РУССКАЯ ЧАСОВНЯ ПОД ВРШИЧЕМ

▶ TANJA ANDDER

Ruska kapelica pod Vršičem po 100 letih ostaja simbol prijateljstva in povezovanja med Slovenijo in Rusijo.

Zgodba nastanka majhne lesene pravoslavne kapelice, ki stoji le nekaj metrov više od osmega ovinka vijugaste ceste na Vršič, je žalostna.

Zaradi povečanih potreb po dostavi hrane, streliva in zdravil na soško fronto se je maja 1915 avstro-ogrsko poveljstvo odločilo prenoviti že obstoječo cesto čez Vršič. Na kraj so pripeljali približno 10 000 ruskih vojnih ujetnikov, cesto pa razdelili na 13 odsekov, na katerih so dela potekala istočasno. Z delavci so ravnali grobo in nehumano, njihova umrljivost je bila zato velika. Dela so kljub temu hitro napredovala in jeseni istega leta je po cesti že stekel promet. Zima, ki je sledila, je bila nenavadno mila in z malo snega, a so ruski ujetniki zaradi strahu pred plazovi cesto vseeno zavarovali s protilavinskimi zaščitnimi stebri. Ko se je zima že bližala koncu, je konec februarja 1916 začelo močno snežiti. Snežilo je več dni zapored in mrzlega popoldneva 8. marca 1916 je s strmin Mojstrovke pridrvel snežni plaz. Priče

so pripovedovale o strašnem bobnenju in kričanju ljudi, ki pa je postopoma ponehalo in se zadušilo v snežni gmoti.

Reševalna akcija se je zaradi obilice snega lahko začela šele nekaj dni po nesreči, poletje pa je prineslo otoplitev in strašne prizore: tabor, ki ga je izbrisal plaz, in njegova okolica sta bila polna trupel, pokopanih pod lesenimi zaščitami, kamenjem in skalami. V snežnem plazu so ugasnila življenja 110 ruskih vojakov in 7 avstro-ogrskih stražarjev. Preživeli so se odločili počastiti spomin na umrle tovariše, zato so ob delu prostovoljno zgradili pravoslavno kapelico, ki je posvečena vsem umrlim »sinovom Rusije«, kot piše na kamnitem sarkofagu ob njej. Ocenjuje se, da je med gradnjo ceste umrlo približno 300 ruskih vojakov, zato je bila v spomin na vse graditelje ceste leta 2006 ta preimenovana v rusko cesto.

Sinovom Rusije

Zanimivo in uporabno: sarkofag nad grobnico nosi napis **СЫНАМЪ РОССИИ** (synam rassijij) = sinovom Rusije. Gre za izviren napis iz leta 1916, s črko I ter trdim znakom Ъ ob koncu prve besede. Pravopisna reforma iz leta 1917 je pisavo ъ za trdimi soglasniki na koncu besed ukinila. Dajalniška oblika «сынам» pa se še danes uporablja v visokem stilu za »sinove naroda«, medtem ko bi za družinske člane v tem sklonu v vsakdanjem jeziku izbrali obliko «сыновьям».